

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovo
„Koroški Slovenec“,
Wien V., Margaretenplatz 7
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Zinkovský Josip, Wien
V., Margaretenplatz 7.

Lisi
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo
Stane četrtletno: K 8000—
Za Jugoslavijo
četrtletno: 25 Din.
Posamezna številka 800 kron

Leto III.

Dunaj, 26. decembra 1923.

Št. 52.

Srečno Novo leto!

Ob Novem letu.

Brezskrbna mladina se veseli Novega leta, ne misli nazaj, le naprej v bodočnost, ki si jo slika v najlepših barvah. Gospodarji pa so zamišljeni, v spomin kličejo dogodke starega leta in po njih nauku delajo sklepe za novo leto.

Kakor skrbni gospodarji se zamislimo tudi koroški Slovenci v preteklo leto in delajmo načrte za novo!

V gospodarstvu

bi minulo leto ne bilo tako slabo, polja in travniki so si opomogli od predlanske suše in črvov, gospodarji so se oddahnili, a prišla je druga suša. Avstrija se ozdravlja in zato rabi denarja kakor bolnik zdravil. Kmetstvo ljudstvo je v manjšini, samo 31% ga je, mestnih ljudi pa je 69%. Zato razumemo, kako je bilo mogoče, da so kmetom mogli naložiti najtežja bremena. Račun ozdravljanja najhujše tlači kmeta, ki se brani ne zna kakor bi bilo treba. Izmed vseh strank se je pred volitvami upala edino naša stranka to povdarjati, sedaj pa čutijo tudi Nemci, kako smo mi prav imeli. Kmetje ne morejo dohajati več s plačevanjem davkov. Davčni uradniki prihajajo skoro že v vsako drugo hišo rubit živino itd. V strahu pred dražbo poje sekira v gozdu, in kjer nimajo gozda, pa gre

od hiše za dom potrebno žito, krma in živina za vsako ceno. Cene za kmetске pridelke so slabe, ker vlada mestnim in delavskim ljudem, ker so v večini, na ljubo odpira državne meje na stečaj, da prihaja žito in živina pocem v državo in tako tlači cene domačih pridelkov. Iz ljubezni do kmeta smo pred volitvami povdarjali to nevarnost, zamerili so nam nasprotniki, a ob koncu starega leta nam morajo vsi pritrjevati.

Čutila se je že velika potreba posojil, a posojilnice so šele malokje bolj delovale in niso mogle kmetom tako pomagati kakor bi rade. A polagoma se vrača zaupanje v posojilnice, ker je naš denar v padanju obstal.

V političnem oziru

je bil v preteklem letu najvažnejši dogodek propadanje Nemčije. Kljubovati je hotela Francozom, ki so zasedli najbogatejše kraje, rursko ozemlje, plačevala je delavce zato, da niso delali, in ravno to ji je kopalo grob, njena marka je padala v globočine, ki jih mi, četudi smo padli v milijone, še izračunati ne znamo. Poročila iz Nemčije kažejo neznosno bedo. To so hoteli izrabiti nacijski prenapetosti in so že sanjali o novi Veliki Nemčiji. Ludendorff si je ogledoval že južno mejo na Koroškem in tudi pri nas zbiral moči za mogočno vstajo. Konca sanj, enonočne revolucije v Monakovem, se še spominjamo. Beda raste naprej, Avstrijci se po svojih močeh trudijo pomagati, vse oblasti kličejo na pomoč — bratom. Nemčija se je sedaj uklonila Francozom. Ali jo bo to rešilo smrti in razpada, bo pokazalo novo leto. V minulemu letu so Nemci prvič čutili, biti pod tujo oblastjo; zunanji Nemci pod Francozi v Porurju in Porenju, nekdanji avstrijski Nemci pa na južnem Tirolskem. Globoko v srce jih boli to, na vse mogoče načine skušajo jim o-

hraniti vsaj najpotrebnejše pravice. Južnotirolski Nemci so poslali celo svoje žene k laški kraljici prositi, da se njihovim otrokom vsaj pusti materni jezik. Stara Nemčija je ponemčevala, stara Avstrija tudi — in sedaj imajo razvaline svojih prej tako mogočnih držav. O, da bi se Nemcem vsaj sedaj odprle oči, kako pravičen je naš boj za materni jezik! Takoj bi zavladal mir med nami. Kakšne koristi imajo naši Nemci od ponemčevanja? Prepire v skoro vseh občinah, pijančevanje, podivjano mladino, ki niti misijonarjev ne pusti pri pokoju, in nezadovoljstvo, ki se pri volitvah kaže v obilnih soc.-demokratskih glasovih celo v izključno kmetijskih občinah. Najmočnejša stranka nove Avstrije, kršč.-socialna, je začela znova sanjati o Veliki Avstriji, dr. Seipel je to celo javno izpovedal na nekem volilnem shodu na Tirolskem, vse to so prazne sanje, dokler Avstrija niti do svojih narodnih manjšin ne zna biti pravična, kaj še le prikupljiva. Z vstrajnostjo smo se borili v minulemu letu za pametne, nam primerne šole, v katerih bi se otroci naučili materinega in nemškega jezika, a še teh nam ne dajo. Povsod, kjer se stariši iz usmiljenja do svojih otrok potegujejo za take šole, nahujskajo ljudi, ki so jih že sami zastrupili z napačno vzgojo, proti našim zahtevam, in s pomoč-

jo tih žapejanih ljudi vpijejo po svetu. Benc Slovenci sami nočejo šol na podlagi materinega jezika! Če se kak Nemec v Kanalski dolini ali na južnem Tirolskem izneveri nemškemu narodu, ga po svojih listih razkričijo za odpadnika, izdajalca in poturico, pri nas pa imajo šole in vse tako urejeno, da iz našega ljudstva delajo odpadnike in poturice, ki so potem hujši kakor pravi Nemci sami. Ali je to lepo in značajno? Sramota za narod, ki hoče biti kulturn!

Svetlo točko v boju za naše pravice pa

PODLISTEK

Ksaver Meško:

Pri materi.

Kukavica je kukala v gozdu, ko sem romal po dolini rodni hiši nasproti. Pela je, da je nisem slišal peti še nikoli tako. Na njivi pod vaškimi gozdovi je pel in vriskal pastir. Pel in vriskal, kakor bi mu bilo srce tako polno sreče, da je ne more izpeti in izvriskati.

Kakor še nikoli ne, sem začutil tedaj svojo zapuščenost in osamelost. Kakor niti med molčečimi in v svojem ledenem, mrtvem in mrtkem molku strašnimi stenami ječe ne. In bol sem začutil v srcu, da take ne, ko sem samotni ležal v gluhih, odrevenelih, nepregibnih nočnih urah na trdi jetniški postelji. In brž ne hujše niti tedaj, ko sem romal po isti poti deževnega jesenskega jutra najžalostnejšo pot svojega življenja: k pogrebu matere...

Doma sem se mudil kratko. Tih je bil dom: bratje vsi pod puško, braneč prestol in krono njemu, v čigar imenu so njih brata vlačili po ječah, podili ga interniranca iz kraja v kraj: to je prokletstvo vladajočih, da njih hlapci vršijo v njihovem imenu največje krivice in nasilstev brez mere. Na vseh obrazih, na obrazu starčka očeta, na obrazih sestre, svakinje, njenih otrok je bila zapisana boleost in skrb; iz vseh oči je strmelo, iz vseh besed je

govorilo tesno vprašanje: „Kaj še dočakamo, kaj pride še nad nas?“

Poslovil sem se naglo in tiho, boječe skoraj, kakor se poslavlja človek, ki je pomoti zašel v tuj dom. S še težjim kamenom sem se napotil na grob materin.

To me zaboli vsakokrat v dušo, kakor bi zaščemelo to nasprotje duševno oko: če vidim grobišče, kraj smrti in trohnobe, tako čudovito ožarjeno z vsem bogastvom in z vso krasoto solnca.

Bolj nego kdaj poprej me je zbolelo v globino srca tedaj.

Počasi sem stopal med grobovi, da sem dospel do groba materinega.

Vitek trn se je vil okoli preprostega križa. Tvojega življenja podoba, o mati; križ in trnje, trpljenje vse tvoje življenje. Na vrhu je gorela rdeča roža; simbol tvojega srca, o mati, ki je gorelo in krvavelo vse življenje v ljubezni in bolesti.

Dolgo sem stal ob grobu, da sem začutil utrujenost. Tedaj sem sedel na nizki grič, ki spi nad njim njena utrujena ljubezen; sklonil sem glavo, naslonil jo v obe roki.

In sem mislil na njeno ljubezen, vir, ki se ne bi izsušil v tisočletnem trpljenju, darovanju in žrtvovanju. Mislil, kako slabotno, skopo in malomarno sem ji vračal vso to ljubezen, vso dobroto. Kako naj popravim ta svoj veliki, preveliki greh, o mati? Ga li izperem in izbri-

šem vsaj pičico, če poklekneš na tvoj grob in ga pomodim s solzami trpljenja in kesanja? Odnuščaš, o mati, ko vidiš, kako zdaj trpi tvoj sin? Kako slabo sem ti vračal tvojo ljubezen, o mati! Bi li odpustila vso mojo nekdanjo hladnost in površnost, ako bi se zbudila zdaj, oživela, vstala, in bi ti potožil vse gorje, odkril ti svoje srce, s tisoč puščicami prebodeno? Ali bi, o mati, mati...?

Toda ne, ne, mati, le spi mirno in pokojno! Ne želim, da bi še živela. Ne, srečna, o mati, da si mrtva. Sicer bi letelo zdaj kamenje tudi vate. A kako bi moglo nositi te udarce tvoje srce? Ko bi jih čutila le ti, vem, vse bi pretrpela. Ker pa zadevajo tvojega otroka — kako bi jih pretrpela, o mati moja?

V mraku sem se poslovil.

Od odprtega groba, kamor so bili pred leti pogrebci pravkar spustili krsto z mrtvo materjo, sem odhajal laže nego danes.

Za slovo sem vzel s seboj rdečo rožo.

Ko sem se drugo jutro po kratkem, mučnem snu prebudil in pogledal po sobi, sem videl, da so rdeči listi cveta razsuti po mizi.

Tako se je razsulo tvoje goreče srce, o mati, v ljubezni in žrtvovanju za nas otroke. Kako bi naj potem še živela?

Kdorkoli si, kjerkoli si, ki bereš to, ali ljubiš, svojo mater? Ljubi jo, dovolj je ljubil ne boš nikoli.

smo le videli v minulem letu. Na kongresu Lig Društva narodov meseca junija, na katerem je bilo zastopanih 24 držav in je tam nas zastopal nas sedanji poslanec g. dr. Petek, so se sprejeli sklepi, ki zagovarjajo vse to, za kar se mi borimo. Zato bomo v naših prizadevanjih vstrajali dotlej, da si priborimo vse to, kar je teh 24 držav spoznalo za potrebno in pravično. Volitve so pokazale, da imamo v našem ljudstvu jedro, ki drži skupaj, da ga ne premakne noben vihar; le tako si moremo razlagati, da smo lani dosegli le — en glas manj kakor leta 1921. To zanesljivo jedro bo vstrajalo pri svojih zahtevah ob vsakem navalu.

V kulturnem oziru

opazamo v minulem letu, da so skoro povsod izobraževalna društva začela s svojim delovanjem, četudi nam tako primanjkuje izobraženih kulturnih delavcev. Mlade moči stopajo v vrste naših sobojevnikov. Samo kršč. ženska zveza še ni mogla razviti svojega lepega in prepotrebne delovanja, ker ji manjka največ tistih, ki bi prvi bili poklicani, da spoznajo potrebe časa po modernem dušnem pastirstvu.

(Dalje sledi.)

Seja deželnega kulturnega sveta dne 5. decembra.

Za kmetijstvo v velikovškem okraju.

Koroški Slovenec, ki je zdaj zdravnik v Novem Jorku, dr. Kuhar, je daroval 350 in zopet 150 milijonov, da se dvigne kmetijstvo v velikovškem okraju. Kulturni svet ta denar potrebuje, da se lažje plačajo stroški prezidavanja pri Kabonu.

Kmetijska zbornica ali kulturni svet.

Podpr. Supersberger poroča, kako je ves ustroj kulturnega sveta zastarel. Vsak uradnik dela, kar se mu zdi. Krajevna društva na bi bila podlaga kulturnega sveta, a izmed 190 takih društev se jih 50 že tri leta več ni zglasilo. Ali se naj kulturni svet poživlji, ali pa naj napravi kmetijska zbornica, če kmetje svoje proste organizacije — kulturnega sveta — ne podpirajo, bo pač treba, prisiliti jih v zbornico. Kulturni svet v državi in deželi nima primerne veljave, kar se je doseglo, doseglo se je le po zasebnem stiku. Ako bo vse kmečko ljudstvo, kmetje in posli, združeno v stanovski zbornici, se bo morala vlada na to zbornico bolj ozirati.

Gospodarski napredek.

Guverner Zimmermann in Seinel sta se izrazila, da gospodarstvo na Koroškem zaostaja. Treba je, da se produkcija resno popravi. Eno najvažnejših vprašanj je, kako kmetom poskrbeti potrebnih dalječasnih posojil? Brez kredita ni mogoča nobena pomoč. Treba bi bilo n. pr. posojil za umetna gnojila, ki bi jih ljudje vračali po žetvi. Tako bi mogli pridelati kmalu dvigniti za četrtinko, pomagalo bi se kmetom in konzumentom. Pri železniški voznini naj bi se jemalo več ozira na kmetijske potrebščine. Zdaj se n. pr. otrobi z Dunaja po voznini podražijo kar za 40%. Inozemstvo prosto uvaža k nam svojo živino, mi pa moramo za izvoz nemenske živine še le iskati dovoljenja in plačevati izvozno carino: Industrija se varuje z visoko carino: kmetijski stroji bi se iz Švice dobivali poceni ali carina jih podražuje za 40%. Taka carina bo industrijo uničila, ker se po taki ceni ne more izvažati, domači odjemalci pa kupiti ne morejo, ker je blago predrago. Razmere so težavne, a bodo še težavnejše.

Spomenica predsednikov kmetijskih korporacij.

Poroča Washietl: Na Dunaju se je vršilo posvetovanje predsednikov glavnih kmetijskih korporacij: izdala se je spomenica, ki dokazuje težave, s katerimi se bori kmetijstvo že zdaj. Razne potrebščine se podražujejo že daleč čez zlato pariteto, cena kmetijskih pridelkov pa pada pod njo.

Spomenica zahteva:

1. Ako se s carino varuje industrija, naj se brani tudi kmetijstvo. Visoka carina za industrijo, nobena za kmeta, to je nesmisel; kmetijstvo bi se dalo dvigniti, pa se prepušča propadanju, tovarne pa vsled dragih cen v inozemstvo itak ne morejo ničesar prodajati.

2. Naj se revidirajo davčne postavbe, da se bo kmet pri njih zopet spoznal.

3. Naj se preuredi voznina pri železnici.

4. Naj se preuredi vinska postava, da se ne bo za sladek mošt plačeval davek kakor za vino.

5. Naj se pusti prosto izvažati les in živino. Le tako pridemo do tuje valute in se zboljša trgovinska bilanca.

6. Naj se poskrbi kmetom večletnega kredita: če se mora plačevati 30 do 60% obresti, si kmet ne more izposojevati denarja. Postavno znižavati obrestno mero, bi ne pomagalo nič. Svetovalo se je, denarja dobiti iz inozemstva: a tuji denar se mora zamenjavati, ko se ga izposodi in ko se vrača, in potem se ga za daljšo dobo sploh ne dobi. Žal so domače kreditne organizacije preslabe in ne morejo vplivati nič na obrestno mero.

7. Glavne kmetijske organizacije (kulturni svet) naj bodo enakopravne z delavskimi in obrtnimi zbornicami. Vlada naj postavne predloge, ki se tičejo kmetijstva, daje tem organizacijam v presojevanje.

Ravn. Nau (Landesverband) poroča, da se bo z novim letom železniška voznina tudi za kmečke potrebščine zvišala za 300—400%. Zadržna zveza (Landesverband) je poskrbela, da še zdaj decembra mesca pride v deželo zadostna mera umetnega gnojila. Pri denarju bi obresti ne bile takó hude, hujši so uradni stroški. Hipotečna banka računa mesečno 3% režijske, tako da posojila pridejo na 54%. Ti stroški se morajo znižati.

Msgr. Podgorc opozarja, da je v spomenici rizba, ki kaže rastoče in padajoče cene, nepravilna, ker izkazuje cene goriškega krompirja na dunajskem trgu; ta cena za nas nima nobene vrednosti. Krečt se je ubil z vladnimi naredbami, ko so se zapirale vloge in zahtevala naznanila premoženja. Tu je razlog, da ljudje ne vlagajo. Pred vojno smo delali povečini s svojim denarjem. Hranilnice so ga imele zadosti za vse potrebe, in povsod so rastle male posojilnice. Hipotečna banka, ki je dobivala svoja sredstva tudi z borze, ni bila toliko pomena, da bi mogli zdaj reči, borza je kriva dragega kredita na kmetih. Zdaj se ne more storiti nič drugega, kot nadaljevati sanacijo; ko se bo ljudem vrnilo izgubljeno zupanje, se bo pomalem zopet nabralo iz malih vrelčkov kar potrebujemo.

Gagl (soc. demokrat iz Vetrinja) govori zoper carino na kmečke pridelke.

Striessnig: Kmetom se očita, da plačujejo samo 50% valoriziranega zemljiškega davka, a dobili smo zato drugih davkov toliko, da smo prišli razmeroma na 19.000. To je zlata pariteta 14.400 (to se pravi, približno za 25%, je kmetijstvo zdaj višje obdačeno kakor pred vojno). Za mero osebnodohodninskega davka smo predlagali 30.000kratni čisti dohodek od vsakega goveda. O blagovnem davku tega pavšala plačevati za vsakega prašiča, ki se zakolje, za vsako desko, ki se na žagi užaga za dom, za vsako vrečo žita, ki se za krušno daje v mlin. Tega ne prenesemo naprej.

Živinoreja.

Poroča inž. Scheuch: Po vrsti se je vršilo pregledovanje in premiranje živine: V celovški okolici je živina slabo zrastle in drobnih kosti, treba bo od drugod dobiti boljših juncev. V Dolini sta se prignala na ogled samo dva bika! Izredno lepa je živina v Ingolstadu, v Št. Vidu so razmere manj ugodne. V Kotičah se premalo skrbi za junce, v Smohoru ni napredka, v Beljaku ima živina debele glave in slabe kosti. Murbodenska pasma v Št. Lenartu (Labud) dobro napreduje, v Velikovcu bo treba še par dobrih simendolskih juncev, da se znamenja pasme utrdijo. Vsega vkup se je pregledalo 270 glav, 157 se jih je obdarovalo v skupnem znesku 46 milijonov kron.

Kmetje spoznavajo, da je treba opazovati molzečnost krav, katerih se že približno 2000 v deželi stalno popisuje. Obe domači pasmi, melanska in bela, se morata z izbiranjem vzgojiti, da bosta boljše molzli. Napravili se bosta dve živinorejski zvezi, ena za belo, druga za melansko živino. Ti zvezi naj napravita zapisnik krav (Herdbuch) in naj skrbita, da se molža popisuje. Drugod se živina že prodaja po rodovniku, in žival brez rodovnika velja kot manjvredna. Le z rodovnikom je mogoče, jamčiti za dobro pleme in tako se da danes posredovati pri prodaji živine. Zvezama se bosta dala strokovnjaka, ki ju bodeta vodila. Denar se bo dobil deloma od države, deloma z doneški društev, deloma iz provizij.

*

Živinorejska društva, ki redijo melansko pleme v Avstriji in na Bavarskem, so napravila živinorejsko zvezo. Druga zveza se napravi med koroškimi in štajerskimi društvi, ki redijo belo in tretja zveza za murbodensko pasmo.

Na zgornjem Koroškem so se zelo dobro obnesli prašiči, ki so se dobili iz Nemčije. Kulturni svet povprašuje pri zadrugah v Hanoveru po sedanji ceni prašičev.

Za pleme se je kupilo in razdelilo med kmeti 61 ovnov. Cena je bila 9000 do 10.000, v enem slučaju 12.000. Vsi vkup so stali 21 milijonov.

(Dalje sledi.)

Koroški deželni zbor

je zaključil še pred božičnimi prazniki svoje zasedanje in šel na počitnice. Razni osnutki zakonov so se odkazali odborom v proučevanje, kakor osnutek zakona o varstvu domačih samorastlih, osobito planinskih rastlin, osnutek glede posebnih prenočišč za potujoče brezposelne delavce, ki iščejo delo, osnutek za pobiranje občinskega davka za streljanje s topi, sprememba zakona o meznem davku itd. Zakon o prispevku občin za vzdrževanje javnih bolnic se je naknadno sprejel in velja že od 1. junija 1923. Po tem zakonu krijejo občine $\frac{2}{3}$ onih izdatkov, ki se nikjer drugje ne morejo kriti. Višina prispevkov se bo določala po številu prebivalstva in množini meznega davka. Bolnišnici Elizabetinskega samostana se je dovolilo še 5 milijonov kron.

Nato je poročal dež. fin. poročevalec o proračunskih dvanajstih za januar in februar 1924. Omenil je, da je imela dežela l. 1923 70 milijard izdatkov in 60 milijard dohodkov, torej 10 milijard primanjkljaja. V letu 1924 bo prilično 95 milijard izdatkov, 70 milijard dohodkov, torej 25 milijard primanjkljaja, to pa vsled tega, ker bo nova delitev davkov deželi mnogo dohodkov odvzela. Že sedaj je šlo mnogo davčnega denarja iz dežele: v dveh mescih je morala dati dežela Dunaju za podporo brezposelnih 2315 milijonov, ko se je v istem času porabilo za brezposelne na Koroškem le 292 milijonov. Socijalistični govornik se je izrekel za zvišanje zemljiškega davka, učitelje naj bi plačevala država, s smernicami poročevalca pa se ne strinja.

Poslanec Poljanec je izjavil, da bosta slovenska poslanca glasovali proti dvanajstini, ker Slovenci še vedno nismo dosegli svoje pravice, čeravno stojimo strogo na temelju ustave in hočemo točno vršiti državljanske dolžnosti. Protestiral je proti vmešavanju Helmatdiensta v cerkvene zadeve (glej „Koroški Hitlerji“ v 50. številki!) glede nemških pridig in proti odstavitvi župana v Lipi. Končno se je izrekel proti povišanju meznega davka v poljedelski stroki. Proračunske dvanajstine so bile sprejete.

Na zadnji seji se je dovolilo božično darilo zasebnim sirotišnicam v skupnem znesku 20 milijonov. Dr. Petek je vprašal poročevalca, ali bo obdarovana tudi sirotišnica šolskih sester v Št. Jakobu v Rožu. Poročevalcu sploh ni znano, da obstoja v Št. Jakobu sirotišnica, ker ni bila predložena nikaka prošnja. Poroča, da bi se do prihodnje proračunske obnavne vložila prošnja, da se bo moglo tudi na to ozirati.

Po volitvah na Grškem.

V nedeljo dne 16. decembra so se izvršile na Grškem volitve. Izvoljenih je bilo 220 venizelistov in 150 odkritih republikancev. Monarhisti v ogromni večini krajev niso postavili kandidatov, da so popolnoma propadli. Borba se je vršila med venizelisti in republikanci. Stara Grčija je volila venizelistično, Trakija in Makedonija pa republikansko. Narod je izpovedal, da je sit dosedanje dinastije in njene državniške nesposobnosti.

Takoj po pobuni generala Metaksasa so hoteli vneti republikanci spraviti kralja in proglasiti republiko, ali pa izvesti ljudsko glasovanje, ki naj bi odločilo obliko vladavine. Venizelos in Plastiras sta se morala mnogo truditi, da preprečita vsak nepremišljen korak naroda.

Največje zadoščenje je prejel Venizelos, ki biva v Parizu, brez agitacije. Grki vedo ceniti tega velikega moža, ki je potegnil deželo že dvakrat iz blaga. Med vojno je igrala Grška žalostno vlogo. Venizelos je na mirovni konferenci rešil, kar se je rešiti dalo. Pozneje je prišel poraz v Mali Aziji, Konstantin je moral bežati. Zopet je bil Venizelos, ki je sklepal mirovni dogovor s Turško. Ker je izzval poraz v Mali Aziji revolucijo, je bil ugoden trenutke, da se odstrani dinastija in proglasi republika. Venizelos pozna dušo naroda, zato je čakal na volitve, da se narod izreče brez pritiska za to alni ono vladno obliko.

Takoj po izvršenih volitvah je pozvala revolucionarna vlada kralja Jurija II., da zapusti zemljo in omogoči mirno razpravo v skupščini o obliki vladavine. Kralj je razumel narodovo voljo in takoj odpotoval v nadi, da je njegov odhod samo začasen, v Sinajo na Rumunsko. Prestolu se ni odrek. Parlament se sestane takoj začetku novega leta. Gotovo je, da bo kralj odstavljen in proglašena republika. Išče se zmožna oseba, ki bi prevzela krmilo v roke. Imenuje se zopet ime Venizelosovo. Revolucionarna vlada, vse stranke, društva itd. pošiljajo v Pariz Venizelosu brzojavke in deputacije, da bi se vrnil, ali on ne kaže volje. Obstoja namreč dve struji: ena je za francosko republikansko vladno obliko, druga pa za ameriško. Venizelos je za francosko. Naloga parlamenta je sedaj, da odloči, ker bo od tega odvisen povratak Venizelosov. Po najnovejših vesteh se Venizelos vrne na Grško samo začasno s trdnim sklepom, da se ne povrne v politično življenje.

POLITIČNI PREGLED

Vlada in socialisti. Socialisti tvorijo v narodni skupščini veliko manjšino, ki je ni mogoče prezreti. Odkar so stopili v ostro opozicijo, je prišla vlada v neprijeten položaj, da vsled obstrukcije socialistov vlada z delom ni mogla priti naprej. K vsakemu zakonskemu predlogu se je prigrasilo veliko govornikov socialistov, ki so govorili in grajali uro za uro, da se je delo zelo zavleklo, dvanajstine bi do Novega leta ne mogle priti pod streho. Tedaj bi nastopilo „ex lex“ stanje ali država ne bi imela pravice pobirati davke. Dr. Seipel se je tedaj moral ponižati in uvesti s socialisti pogajanja, ki so povoljno izpadla. Socialisti delo v parlamentu ne bodo ovirali, vlada pa bo morala izpolniti nekatere zahteve soc. dem. Tako je bilo vladi omogočeno, da so bile sprejete še pred Božičem dvanajstine za tri mesece, zakon o kovanju srebrnih novcev (šilingov) in zakon o delitvi davkov.

Novo dr. Zimmermannovo poročilo, ki ga je podal pri seji sveta Društva narodov, zveni zelo laskavo za nas Avstrijce. Znak bližajočih se boljših časov je ustalitev denarja in z njo v zvezi kovanje srebrnih novcev, ki ne znači sicer upeljavo nove valute, pač pa je predhodnik novčane preustroja, ki se bo izvršil pozneje enkrat. Drugi znak gospodarskega ozdravljenja je padanje števila brezposelnih: dočim je bilo v januarju 1923 še 161.000 brezposelnih, je padlo doslej število že na 77.000. Ljudstvo pridobiva polagoma zaupanje do krole in je začelo vlagati v hranilnice: od septembra 1922 do avgusta 1923 so se vloge po-

množile za 1330 odstotkov. Ker je prebivalstvo zelo varčno, visoki davki, ki jih zahteva sanacija, ne slabijo gospodarstva. Za izrabo vodnih sil so se dobile v državi sami velike svote denarja, da je izvršitev načrtov zagotovljena. Ozdravljenje državnih financ gre roko v roki z ozdravljenjem državnega gospodarstva. Poročilo zaključuje, da zaupa sposobnosti in delavnosti avstrijskega naroda, ki bo polagoma začel uživati sadove svojih žrtev in dela. Svet Društva narodov je vzel poročilo na znanje in izrekel dr. Zimmermannu in dr. Seipelu zahvalo.

Finančni pregled Nemčije. Reparacijska komisija je sklenila sestaviti komisijo antantnih gospodarskih in finančnih strokovnjakov, ki bodo pregledali finančno stanje Nemčije in ugotovili njeno plačilno zmožnost. V to komisijo so bili pozvani tudi uradni ameriški strokovnjaki. Sedaj pa poročajo iz Washingtona, da je predsednik Coolidge odklonil uradno sodelovanje Združenih držav, ki bodo zastopane le po zasebnih ameriških finančnikih. Vsako ameriško zastopstvo pa je odklonil predsednik Coolidge v drugi komisiji, kateri je reparacijska komisija naročila, da preišče, v koliko in kako je Nemčija svoje kapitale naložila v inozemstvu.

Poljska vladna kriza. Komaj nekoliko preko pol leta je vladala Witošova vlada; vendar dosti dolgo, ako uvažujemo, da Poljska od svojega postanka iz vladnih kriz še sploh ni prišla. Ob prevzetju vlade so bile notranje razmere slabe: finančno gospodarstvo je bilo vsled napačnega postopanja Sikorskega pred prepadom, ker je vrgel Sikorski vse zaloge zlata in deviz na trg, da bi rešil padajočo marko. Vlado je sestavil s skrajno levico in sredino, ki jo je moral polagoma še izpolniti, da je mogla postati parlamentarna. Kljub temu vlada ni imela sreče ne v notranji in v zunanji politiki, da so postajale zapreke med opozicijo in vlado vedno večje. Poleg tega je 16 poslanec ljudske stranke izstopilo iz stranke in sestavilo, prehodno pod vodstvom posl. Pavlovskega, klub poljske narodne zveze. S to razcepitvijo je bila izgubljena večina v sejmju in vlada je morala izvajati posledice. Sestava nove vlade Thugutu ni uspela. Zato je dobil poverilo dr. Grabski, ki je sestavil izvenparlamentarno vlado in prevzel predsedstvo in finance. Glavna naloga vlade bo, sanirati državne finance. Tečaji tujih valut so po sestavi nove vlade takoj padli.

Ruska — Jugoslavija. Ko je Rusija izvedela, da je Jugoslavija pripravljena stopiti z njo v diplomatske odnose, je pozvala beograjsko vlado potom berlinskega poslanstva, naj imenuje pooblaščenca, ki bi se pogajali s sovjeti in podpisali eventuelno dogovor. Obenem je zagotovila sovjetska vlada, da opusti v Jugoslaviji komunistično propagando, garantira celo zato in je pripravljena podpisati tudi tozadevni dogovor, samo zahteva na drugi strani, da odpove Jugoslavija carističnim Vranglovcem podporo in zatočišče, razpusti bojne organizacije, ki so proti sovjetom, in izžene voditelje iz države. — Tudi Ameriko je sovjetska vlada pozvala, da stopi z njo v prijateljske stike, ali Amerikanci so predlog odklonili, ker so zaplenili navodila ruskih sovjetov amerškemu proletariatu.

Protirevolucionarni pokret v Turčiji. Iz Carigrada se je začelo širiti po turški republikan gibanje proti republikanski obliki države in proti novotarijam Kemal paše. To tajno gibanje, ki je enkrat povzročilo revolucijo v republikli, ki jo je Kemal paša udušil, vodijo pristasi kalifata, ki hočejo imeti zopet sultanat. Sedanja turška vlada resno računa z nevarnostjo tega pokreta, pa je zato parlament sprejel poseben zakon o zaščiti države. Vlada je odredila energično preiskavo, da razkrije zaroto in v zvezi s tem je bilo v Carigradu aretiranih več odličnih oseb, med njimi adjutant Kalifa in en poslanec bivšega parlamenta.

Inserirajte v Koroškem Slovencu!

DOMAČE NOVICE

Golšovo pri Žihpoljah. (Gosp. Čemer †) Dne 4. decembra je tukaj umrl ter bil na god sv. Mikalvža tukaj pokopan veleč. gospod Šimen Čemer, bivši dekan v Velikovcu, konsistorialni svetovalec in župnik na Golšovem. Rajni je bil rojen l. 1860 v Borovljah. Dosegel je torej starost 63 let. V mašnika je bil posvečen l. 1884. Umrl je torej v 40. letu svojega mašništva. Kot kaplan je služboval v Sp. Dravogradu, Volšbergu in Pliberku. Potem je bil župnik na Žihpoljah in je sooskrboval Golšovo. Od l. 1897 do 1903 je bil župnik v Št. Rupertu pri Celovcu. Od l. 1903 do 1921, torej 18 let, je bil dekan v Velikovcu. Bil je mirnega značaja, zelo učen in pravičen. Pa po glasovanju so narodni nasprotniki v Velikovcu proti njemu tako strupeno nastopili, da se jim je umaknil na Golšovo. Tukaj smo bili srčno veseli blagega gospoda. Kjerkoli je rajni gospod Čemer služboval, povsod se hvaležno spominjajo njegovega delovanja. Za kapitel v Velikovcu je prikupil lep velik gozd. Zlasti je tudi skrbel za zboljšanje in lepšanje cerkev, posebno v mestu in dekanatu velikovškem. Duhovnikom je bil prijatelj, oče in svetovalec. Znano je, da je naša škofija z njim izgubila enega svojih najboljših. K pogrebu dne 6. decembra je kljub zelo slabemu vremenu prišlo 16 duhovnikov. Pogreb je vodil g. prelat dr. Somer, knezoškofa je zastopal g. duh. svetovalec Truppe. V cerkvi je imel pridigo g. Benetek, župnik na Dješkah. Zahvalo na grobu je govoril g. prošt Limpl. Bil je to dan bridke žalosti za našo župnijo. Ostali smo zapuščeni. Bog ve, kdaj dobimo spet lastnega dušnega pastirja. Gosp. Čemer, blagi naš duhovnik, na svidenje v nebesih!

Dobrla vas. (Razno.) Tri tukajšnje podružne cerkve so dobile nove zvonove, in sicer Sinča vas dva, Lovanke dva in Kokij enega. Vvila jih je tvrdka Szabó v Gradcu v splošno zadovoljnost. — Popravljala se je cerkevica sv. Duha in stolp pokopališčne cerkve (sv. Mariji na Gori). Bil je že skrajni čas. Delo je vodil član stavbnega komiteja, g. Ivan Krajnc, Zilan v Podholmu. — Na Marijin praznik 8. t. m. se je tu ustanovila deklška Marijina družba, h kateri je pristopilo 35 deklet. Je sicer še mnogo dobrih deklet, ki pa imajo še pomisleke. Tudi te pozivamo, da se brez ozira na desno in levo oklenejo te prepotrebne mladinske organizacije. Vse za vero in narod!

Grebini. (Razno.) Še ni dolgo tega, ko je velika množica ljudi spremila k večnemu počitku vsestransko spoštovanega Rupeja Kustera, pd. Lavonca v Brezjah, moža v najlepši dobi življenja, pridnega gospodarja in skrbnega očeta, v kateremu je zapustila vojna neozdravljivo kal bolezn. Sledil je svojemu očetu, ki je ravno to leto umrl. Zapušča žalujočo mater in ženo ter 5 nedoroštilih otrok. Blag mu spomin! — Veselo ohcet smo imeli, ko se je poročila Murarjeva Neža s Fritzejevim Poltejem. Murarjev atej, ki so cerkveni ključar, so nam pa že tako dobro napravili na domu svatbo, da kar nikoli ne pozabimo. Murarjevemu ateju lepa hvala za njegovo gostoljubnost, mlademu paru pa obilo sreče!

Sveče v Rožu. (Zvonovi.) V nedeljo dne 16. t. m. smo svečano obhajali blagoslovljenje dveh novih zvonov. Zvonove so šele zjutraj pred blagoslovljenjem pripeljali z kolodvora, ki jih je naše ljudstvo že med potjo navdušeno pozdravljalo. Posebno veličasten je bil sprejem pred cerkvijo; ob mnogobrojni množici je kot prvi pozdravil zvonove naš g. župnik, nakar so sledile deklamacije otrok. Nato je sledila pridiga in sveta maša, ki jo je daroval g. msgr. Podgorc iz Celovca. Po maši se je vršilo blagoslovljenje ob navzočnosti štirih duhovnikov, natrkavanje botrov in družic in dviganje. Med dviganjem so naši pevci pod spretnim vodstvom našega organista Jakoba Beguša ganljivo peli „Zvonikarjevo“, tudi naši dalekoznaní godci pod vodstvom Ukelna niso izostali. Po blagoslovljenju je bila velika pojedina, podobna veliki svatbi pri Adamu, na katero je bilo povabljenih okoli 75 ljudi (duhovniki, botri, device, pevci, godci in požarna bramba). Bil

je to za Svečane velik praznik. Zvonovi so bronasti ter nosijo pristne slovenske napise, kar znači, da tukaj živi pošteno in verno slovensko ljudstvo.

Šmartno pri Trušnjah. (Blagoslovjenje novih zvonov.) Mogočno so grmeli topiči v nedeljo 9. dec. ter naznanjali svetu, da se godi pri podružnici sv. Martina nekaj svetega. Veličastno okinčana cerkev od znotraj in od zunaj: vse v cvetju, prepleteni slavloloki, ki so jih krasili složni napisi. Zvona je blagoslovil g. dekan Millela. Da se je slovesnost tako sijajno izvršila, je pripisovati vztrajnim g. cerkvenim ključarjem, posebno g. Cikulnik Seb, nadalje pridnim dekletom družicam, ki so z neumornim delom prekrasno okinčale svetišče. Kaj takega zmora le roka, ki ima dober razum in slovensko šolsko izobrazbo, ki nam jo je nudila prej „narodna šola“ v Št. Rupertu.

Žvabek. (Smrt.) Tekom 14 dni je napravila pri nas kruta smrt štiri vdove. Pokopali smo Hlevnikovega očeta Joh. Sokola, svojčas vnetega „flosarja“. Rajni je rad pripovedoval, kako so včasih vozili po Dravi do Siška in do Donave. Sedaj pa je meja zaprla pot po Dravi, splavarjem pa lepe zaslužke! — Še isti teden smo pokopali komaj 39letnega Franca Žvabek, povsod spoštovanega in priljubljenega, kajti takoj, ko je prevzel posestvo, je bil izvoljen v občinski in šolski zastop. Pogreb je bil lep, kakor malokateri. Ginljivo je bilo videti, ko so župan in vsi obč. odborniki z dolgimi svečami v rokah stopali ob obeh straneh krste. Bil je rajni cerkveni pevec od mladih let; kako radi smo poslušali lepi njegov tenor doma, posebno še na Sv. Mestu! Cerkveni pevci so mu poklonili lep svež venec z napisom: „Na svidenje!“ in mu zapeli ganljive žalostinke na domu in ob grobu, g. župnik se je poslovil od rajnega prijatelja v lepih besedah. Zapuščena vdova in štiri nedoletnih otrok žaluje za dobrim očetom, ki je iz vojske prinesel kal jetike. Dragi Franc! Nemi in otožni stojimo ob tvojem preranem grobu! Ti pa prepevaj na večnem svetem mestu tam nad zvezdami večno lepe, rajskomile nebeške melodije — do svidenja! — Na Sv. Mestu je umrl 46 let star Jan Dovjak, pd. Pungratnik. P. v m.!

DRUŠTVENI VESTNIK

Šmihel nad Pliberkom. Naša dekliška Marijina družba je priredila dne 25. novembra isto „Junaška deklica“ in tombolo. Čisti dobiček cele prireditve je bil namenjen za nabavo nove družbene zastave. Kljub slabim potem je bila udeležba sijajna in prireditve je prav dobro uspela. Dne 8. decembra smo novo zastavo slovesno blagoslovili. Slovesnosti se je udeležilo domače verno ljudstvo, domače družbenice ter družbenice sosednjih Marijinih družb. Slavnostni cerkveni govor je imel dekanijski voditelj č. g. Ivan Sekol. Ob tej priliki je bilo tudi na novo sprejetih devet družbenic. Zastava, ki je iz najboljše svile in z mnogimi okraski, je stala sedem milijonov kron in je tudi že plačana. Da bi korakalo za njo mnogo naših vrlih, pridnih in poštenih deklet!

GOSPODARSKI VESTNIK

Dunajski trg: Živina: vola 11.500—16.000, biki 12—16.000, krave 11—14.000, teleta 18.000 do 23.000, ovce 6—11.000, svinje mesne 25.500 do 28.000, pitane 25—27.500, konji za klanje 3500—11.000 K za kg. žive vage. **Meso:** goveje 15—40.000, telečje 24—40.000, zrezek 42—60.000, svinjsko 22—46.000, ovčje 18.000 do 28.000, kozje 12—18.000, povojeno 30.000 do 48.000 K za kg. **Zelenjava:** krompir 1100—1700, kisló zelje 3—3200, špinača 3800 do 8000, hren 14—18.000, čebula 1200—2000, česen 3—4000 K za kg. **Sadje:** jabolka 3000 do 8000, hruške 8—10.000, grozdje 16—18.000, kostanji 6—12.000, orehi 10—16.000, fige 8000 do 12.000 K za kg. **Eno jajce** 1900—2000 K. **Mlečni izdelki:** sirovo maslo 50—64.000, čajno 70—74.000; rastlinska mast 22—25.000, ameriška 29—30.000, domače maslo 36—38.000, slanina 34—36.000, jedilno olje 22—28.000 K za kg.

Dunajska blagovna borza. Žito: pšenica 3225—3275, rž 2775—2825, ječmen 2600 do 2800, koruza 2775—2875, oves 2150—2275, ajda 2500—2600, proso 2300—2600, fižol 5200 do 5800, grah 4500—5000, leča 5500—6000 K za kg. **Mleviski izdelki:** zdrob 6250 do 6350, koruzni 3800—3900, pšenična moka „0“ 5750—5850, moka za kuho 5050—5150, krušna moka 4—4200, ržena 4200—4300; otrobi pšenični 1200—1225, rženi 1050—1075 K za kg.

NAŠE KNJIGE

Naš dom. V Mariboru izhaja list „Naš dom“, glasilo slovenske mladine, ki je že do zdaj bil zelo priljubljen med slovensko mladino na Koroškem. Ker je namenjen „Naš dom“ izobrazbi naše mladine, ga vsem, zlasti še mladeničem in dekletom, toplo priporočamo. Stane celo leto 1924 15.000 kron. Naroča se: Uprava „Naš dom“, Maribor, Cirilova tiskarna, Koroška cesta 5.

Emil Gaboriau: Akt št. 113, roman, poslovenil E. V. „Splošna knjižnica št. 8 v Ljubljani. Cena broš. 22 D, vez. 28 D. Akt št. 113 je roman tiste vrste, kjer se dejanje kopiči in razpleta vsak hip v novi napetosti, polno spletk in borenja, roman, kakršnega ljubijo bralci, ki berejo knjige za zabavo in razvedrilo. Tem vsem bo gospa Fauvelova junakinja, ki jim bo izzvala mnogo sočutja, ko bo drhtela še kot mlado dekle, pa tudi ves čas, ko jo preganja nepošten brat njenega nekdanjega ljubimca. Sočustvovali bodo z nesrečnim blagajnikom Prosperjem in se veselili dobrotlive usode, ki poče nesrečnemu mladeniču tako sretnega rešitelja. „Akt št. 113“ je sicer detektivski roman s kompliciranim in zavozlanim dejanjem in z drznimi čini, ki privlačijo bralca, vendar se giblje vedno v primernih mejah in računa z realnimi značaji in s človeškimi slabostmi in vrlinami. Knjiga je lepo opremljena in je vzlic svoji obširnosti dobila po zelo zmerni ceni po vseh knjigarnah in pri založnici Zvezni knjigarni v Ljubljani, Marijin trg 8.

Platon, Sokratov zagovor. Preložil in uvod napisal Anton Sovrè. Mohorjeva knjižnica 2. Založila Družba sv. Mohorja, natisnila tiskarna Družbe sv. Mohorja na Prevaljah, 1923. Broširan izvod 18 D, vezan 25 D. Za stalne naročnike Mohorjeve knjižnice in Mladike cena 14 D, oziroma 21 D. Poština 1,20 Din. „Čimbolj sem se namreč potapljaj v delo (v študij Sokratovega zagovora), tem jasneje sem spoznaval, kako potrebno je, da se omogoči njegovo čitanje širši javnosti; zakaj apoloģija je kakor ustvarjena, da bodi enim velika tolažnica, drugim budna vest v teh strašnih časih. „Tako piše Sovrè v uvodu. Prevajalec se je zavedal dvojne naloge: širši javnosti pomagati, da doume Sokrata in njegovo dobo; zato je napisal krasen uvod o grški prosvetni dobi, o sofistih, poglobitve je očrtal s kratkim življenjepisom, nato je prešel na Sokrata, njegovo delovanje, njegov značaj, njegov vpliv in njegovo smrt. — Ta uvod ni suhoparno modrovanje ali pusto zgodovinarjenje. Vse je povedal na tako jasno, da prebereš kot roman in ti je v hipu vse jasno. Nato pa sledi prevod sam v tako krasni slovenščini, da se čita z istim užitkom kot izvirnik sam. Človek strmi, ko v tej naši dobi bere večinoma le razsvajkane, meglene, zavite in zakrite proizvode, kaj in kako so pisali in govorili veleumni tedaj: jedrovitost, jasnost, tehtnost kar žari iz zagovora. Prepričani smo, da ne bo užival tega le izobraženec, marveč tudi navaden človek, zlasti če mu bodo predavatelji prej na podlagi in s pomočjo te knjige utrli pot do razumevanja.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. Jugoslavija je pridelala leto stoliko tobaka, da ga bo mogoče izvoziti 6 milijonov kg, kar znaša pol milijarde dinarjev. — Reki so posodili Italijani že 600 milijonov lir. — V Rusiji se vpelje s 1. jan. 1924 meterska mera. — Dunajski bankir Hajdu je pobegnil s 3 milijardami neznano kam. — V Tan-

germünde je pogorela največja sladkorna tovarna sveta. — V Kolumbiji je bil pred kratkim potres, ki je uničil 3 mesta. Izpod razvalin so izlekli 200 mrtvih. — Potres na Japonskem je napravil 10 milijard jenov (jen je 35 tisoč avstr. kron) škode. — Dunajsko občino stane vsak šolar na leto okrog 2.400.000 K. — V Nemčiji je začasno okrog 6 milijonov brezposelnih. — Za velikega župana v Ljubljani je bil imenovan vladni svetnik T. Šporn. — V Mehiki je bilo sklenjeno med vladnimi četami in ustaši premirje. — Število brezposelnih se na Koroškem od tedna do tedna stopnjuje; 15. decembra jih je bilo že 1284. — Dunajska občina je zvišala pasji davek od 20.000 na 50.000 kron. — Po poročilih iz Bogote znašajo človeške žrtve 3000 oseb povodom potresa v Kolumbiji. Nad 2000 hiš je bilo popolnoma porušeni. — Angleška bo v kratkem pravno priznala Rusijo, nova delavska vlada pa bo sklenila stalno trgovsko pogodbo.

Prisilna ženitev v Turčiji. Turški narodni skupščini je bil nedavno predložen zakonski načrt o prisilni ženitvi. Glasom tega zakona si mora vzeti vsak 23letni Turčin vsaj eno ženo. Vsak zakonski par mora gledati, da pomnoži turški narod vsaj vsako tretje leto za enega dečka. Deklice se ne štejejo. Izračunano je, da se bo prebivalstvo Male Azije na ta način v 18. letih podesetorilo in štel nad 50 milijonov.

Listnica uredništva.

Škofiče ob jezeru. Je preveč popra in bi težko zagovarjali.

115

Kože

vsake vrste sprejema
v delo

usnjarna J. Miklaučič
v Gorinčičah, p. Sv. Jakob v R.

131

Vabito

na lepo božično igro

„Pastirci in kralji“

ki jo uprizori kat. slov. izobraževalno društvo „Trta“ v Žitari vasi na god sv. Treh kraljev t. j. v nedeljo dne 6. januarja 1924 v svojih prostorih v Društvenem domu v Žitari vasi. Sodeluje tudi domači moški in mešani pevski zbor.

Začetek ob 3. uri popoldne.

K obilni udeležbi vabi vse prijatelje poštene zabave odbor

VABILO.

Pri Rušu v Samožni vasi pri Škocijanu se uprizar na novega leta dan igra

Razvalina življenja

in burka

Kakšen gospod — tak sluga

Začetek točno ob 3. uri popoldne.

Podjunčani, pridite v obilnem številu!

130